

Na TB ke eng?

Lefuba (TB) ke bolwetse bo bakwang ke baktheria (dikokwanahloko) e kenang mmeleng ka moya e be e senya matshwafo. Ke bolwetse bo bobele haholo empa bo a phekoheha.

Na bona bo hasana jwang?

Ha motho ya nang le TB a kgohlola, a thimola kapa a kgwa mathe dikokwanahloko tsa TB di ya moyeng. Mang kapa mang ya hemang moya oo a ka tshwaetswa mme a kenwa ke TB.

Ke mang ya kenwang ke TB?

Ke mang ya kenwang ke TB?

Batho ba bang ba dumela hore o kenwa ke TB feela ha o le mofutsana kapa o le motho ya nwang jwala haholo. Hona ha se nnete. Mang kapa mang a ka kenwa ke TB mme ho tla ya ka hore na mmele wa hao o lwantsha bolwetse jwang. O tla fumana ho le boima haholo ho lwantsha bolwetse ha:

- o sa je dijo tsa bophelo bo botle mme hape o sa phomole ka ho lekaneng.
- o nwa jwala kapa o tsuba haholo.
- o na le bolwetse bo jwalo ka kगतello e hodimo ya madi, lefu la tsekere, HIV kapa AIDS.

Batho ba bang ba dumela hore ha o na le TB hoo ho bolela hore ba o loilwe, empa hona ha se nnete TB ke bolwetse bo bakwang ke dikokwanahloko mme ho bonolo ho e alafa.

Matshwao le ditshupo

- Ho kgohlola nakong efe kapa efe
- Ho fufulelwa haholo o be metsi bosiu
- Ho theoha ha mmele ho hoholo le ho sa rerwang
- Feberu
- Ho se be le takatso ya dijo
- Ho kgathala le ho fokola
- Ho kgohlola madi
- O sa kgone ho hema hantle
- O utlwa mahlaba sefubeng

Na o tla tseba jwang hore o na le TB?

- Tlilining motho ya bontshang matshwao a TB o tla kotjwa hore a kgohlole ho ntsha sekgohlola.
- Sekgohlola se tla hlahlojwa laboratoring mme ha ho ka fumanwa dikokwanahloko tsa TB o tla tshwanela ho qala ka kalafo ya TB.
- Ha o na le TB batho bao o phelang le bona ba tla tshwanelwa ho hlahlojwa bakeng sa TB.

Kalafo ya TB

- TB e ka alashwa ya ba ya phekolwa ka ho nka motswako wa dipidisi bakeng sa dikgwedi tse tsheletseng kapa ka hodimo.
- Ho bohlokwa hore o nwe meriana ya hao jwalo ka ha mosebeletsi wa tlhokomelo ya bophelo a ho bolella le hore o ye dihlahlobong kgafetsa.
- Ha o le kalafong ho etswa diteko dibekeng tse pedi le dikgweding tse tsheletseng ka mora ho qala ka kalafo ho bona hore na meriana e ya sebetse.
- O se ke wa emisa ka kalafo ya hao ho fihlela mosebeletsi wa tlhokomelo ya bophelo a re o ka emisa. Hona ke hwa bohlokwa haholo.

TB e hanyetsanang le Meriana (MDR le XDR TB)

- Ha o sa latele ditaelo tsa ho nka kalafo ya hao ya TB ka nepo, ke hore ha o sa nwe dipidisi kapa o ka fetwa ke tse ding ka matsatsi a mang, o ka hlaha TB e hanyetsanang le meriana.
- TB e hanyetsanang le meriana e bolela hore kokwanahloko ya TB e ke ke ya arabela merianeng e tlwaelehileng ya TB e sebediswang.
- Hona ho kotsi haholo, hobane ho boima haholo ho e alafa.

- E ka fetisetwa bathong ba bang ba sa kang ba ba le TB pejana. Hona ho ka beha ba leng haufi le wena kotsing.

Ditlamorao tse tlwaelehileng tsa kalafo ya TB ke:

- Ho feroha
- Ho huleha ha mesifa le ho utlwa ho tjhwatjhwasele maotong (ho bitswang peripheral neuropathy)
- Bohloko bo hlabang
- Ho fetoha ha mmala wa moroto le dikeledi tsa hao
- Lekgopho letlalong

Ha o na le ditlamorao ha wa tshwanela ho nka kalafo ya TB ka bowena. Tswela pele ka kalafo empa e ya ngakeng kapa ho mooki mme o mmolelle hona ho etsahalang ho wena. Bona ba ka o neha ho itseng bakeng sa ho feroha le ho hong ho itseng bakeng sa ho huleha ha mesifa.

Tshehetso ya kalafo - DOTS

- Mona Afrika Borwa, e nngwe ya ditsela tseo batho ba fumanang kalafo ya TB ke ya mokgwa wa DOTS. "DOTS" e emetse Directly Observed Treatment, Short-course (Kalafo ya Nako e kgutshwane ya Ho Lebelo ka ho Otloloha).
- Batshehetsi ba DOTS hangata ke basebeletsi ba tsa bophelo ba thusang batho ba nwang kalafo ya bona ya TB. Botsa ba tliniking ya heno ka mofuta ona wa tshehetso.

Na ke efe kamano pakeng tsa TB le HIV?

- Ha o na le HIV, yona e hlasela masole a mmele e be o kula ha bonolo haholo. Bo bong ba malwetse a tlwaelehileng haholo boo o ka kenwang ke bona ke TB.
- Ho bohlokwa hore ha o na le HIV o etse hlahlobo ya TB mme ha o na le TB o etse diteko tsa HIV hore o tle o fumane kalafo e nepahetseng.

Kalafo ya TB le di-ARV

- E mong le e mong ya nang le HIV mme a na le TB o lokela ho qala ka kalafo. Dingaka di tla alafa TB pele, e be di qala ka ho o neha di-ARV.

Ho fumana lesedi le eketsehileng: www.hivsa.com

www.choma.co.za
Choma Magazine on facebook
Twitter: @Chomamag

www.hi4life.co.za
hi4LIFE on facebook
Twitter: hi4LIFE101

ISSUE 1 - OCTOBER 2016

- Batho ba ditshwantshong ke mehlala feela mme ha ho bolelwe hore ba na le HIV kapa boemo bofe bofe bo hlalishwang phamfoleteng ena.

Phamfolete ena e tsheheditse ka ditjhelete ho tswa lenaneong la Moralo wa Maemo a Tshohanyetso a ho Thusa ba nang le AIDS wa Mopresidente wa US e leng US President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR) mme e tlele ka US Agency for International Development tlasa Tumellano ya Tshebedisano ya Nomoro ya -674-A-00-08-00009-00 ka Anova Health Institute.

Maikutlo a hlalishitsweng phamfoleteng ena ha a bolele hore ke a PEPFAR, USAID kapa AHLI.

National AIDS Help Line: 0800 012 322 (nomoro ya mahala)

O ka iteanya le ba HIVSA ho: Mohala: +27 11 494 1900

Sesotho

Seo O tshwanetseng ho se tseba ka...

Lefuba (TB)

